

EGYETÉRTÉS

EÖTVÖS KÁROLY

felelős szerkesztő.

KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, IV. PÁPNÖVELE-UTCA 8. Telefon száma 706.

SZERKESZTŐSÉG: BUDAPEST, IV. PÁPNÖVELE-UTCA 8. Telefon száma 788.

1902. Minden szöveg... LEFON 706. drakú művek... Telefon 17-19.

Mai számunk főbb közleményei: Veszélyek: Tanulságok. A válság. Március 15-ike és a nemzeti... A szabadság ünnepe.

Tanulságok.

Két nagy célra törekedtek az 1848-iki alkotások. Az egyik volt az állami függetlenség, a másik volt az egyenlőség.

A magyar gondolkodás 1848-ig megérett az egyenlőségre. Belátta, hogy minden állami és minden polgári szabadsághoz egyenlő joga van mindenkinek.

A válság.

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter megmarad állásában. Ez a mai nap felütés és sok irányban várható eseménye.

Darmstadtban és a Majna melletti Frankfurtban székel a 'Bank für Handel und Industrie' részéről: Androne Jean igazgató, főköznöl, a magyar általános hitelbank részéről: Kornfeld vezérigazgató és Ullmann Adolf igazgató.

Budapest, márczius 15.

A képviselőház e hó 17-én, hétfőn, délelőtt 10 órakor ülést tart. Napirend: a földművelésügyi tárca költségvetésének folytatódó tárgyalása.

A három-szövetség megújítása. Rómából táviratozzák: Az itteni diplomáciai körök azt hiszik, hogy Olaszország, Németország és Ausztria-Magyarország között immár teljes megújulás jött létre a kereskedelmi szerződés és a hármasszövetség megújítása dolgában.

A válság.

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter megmarad állásában. Ez a mai nap felütés és sok irányban várható eseménye.

A dolog azonban nem oly egyszerű, mint a minőnek föléletes látszása gondolhatná az ember. El kell mondanunk a válság történetét már azért is, minthogy kezdettől fogva lapunk volt ez ügyben legjobban értesülve.

Budapest, márczius 15.

A képviselőház e hó 17-én, hétfőn, délelőtt 10 órakor ülést tart. Napirend: a földművelésügyi tárca költségvetésének folytatódó tárgyalása.

A dolog azonban nem oly egyszerű, mint a minőnek föléletes látszása gondolhatná az ember. El kell mondanunk a válság történetét már azért is, minthogy kezdettől fogva lapunk volt ez ügyben legjobban értesülve.

Budapest, márczius 15.

A képviselőház e hó 17-én, hétfőn, délelőtt 10 órakor ülést tart. Napirend: a földművelésügyi tárca költségvetésének folytatódó tárgyalása.

Kurucz Feja Dávid.

A nagy események nagy mozgató erői a nagy szenvedélyek. Minden nevezetesebb történelmi korszakban fölmérlést és vezető szerepet játszott egy-egy nagy szenvedély, amely akármilyen irányú és jellegű volt is, a tömegek lelkét járta át és egy, vagy több emberben személylikódott, testet öltött s megváltja az eszmények medrért. S miután ezt a történelmi is bizonyítja, bizonyos elismeréssel kell adoznunk Fényes Samunak, a ki ma lépett először drámai alkotással a nagy nyilvánosság elé, azért, hogy nagy szenvedélyekkel építette föl drámai epületét. Ezt érdemnek tartom. A dráma igazi lényege szintén a nagyobbszabású szenvedély és a szenvedély harca, növekedése, katasztrófája épen úgy, mint a nagy történelmi eseményé. Ha ezt már valaki észreveszi i különösen, ha a drámaírás terén kezdő, akkor már tartalma van és bírtokában van egyszersmind a drámai eszközökkel, különösen ha a szenvedélyeket megfelelően rajzolja, az ütköző pontokat helyesen és drámailag szemünk elé állítja tudja.

A magyar történelme egy véres korszakát válszította drámájához keretül. A Thököly-felkelés korszakát, a melyet az eperjesi vérszörnyű hiéna, Caraffa nyomott el a maga szörnysüség eszközeivel. Ez magában rendkívül érdekes korszak minden szereplőjével, tüneményével, vadságával együtt. Erdeme a szerzőnek, hogy ilyen keretet adott a drámanak, a mely bizonyára érdemes a figyelemre. A dráma központjában egy igazi férfi áll: Feja Dávid, Kassa város főbírája. Erős legény még a meglátandó-résében is; nagy szenvedélyekkel lángolnak benne, a melyek drámai hősé avatják fel. Szívesen követjük útján és megrázkódnak sorsa fölött Vele szemben, vele harczban áll egy asszony, a ki szintén szörnű szenvedélyekkel van felruházva: Ráskayné, más néven Tábori Örsze, Hütlen, czéda, vérszomjas, mint a királytigvis; sohasem lakik jól a vérről. S valahányszor a nápolyi születési eperjesi véreb: Caraffa magyar vére szomjas, ez az asszony szállítja neki az emberanyagot. Szépen képzette a szerző, szebbnek a hajnalnál, frissebbnek a harmatnál, a ki szeme tüzevel fölperzseli a férfiak lelkét s a ki rabul ejt minden férfit, a kire rátekin. Két ilyen alaknak a harca, két ilyen szenvedélynek összecsapása érdekesnek ígérkezik és magva lehet egy igazi drámanak.

S nem is rosszul fogta meg a szerző a drámát, de különösen az ütköző pontokat állította szembe drámailag érdekes formában. Caraffa elküldte Ráskayné, az ő nőigristét Kassa városába, hogy a város lelkét, Feja Dávidot ejtse meg nézésével s vegye le lábáról csellel, furfanggal a magyar oroszlánt, a ki védi a várost Kassán nem tudja, hogy ez az a nő, a ki magyar vért szállít Caraffának, de hírt régóta ismerik. Feja Dávid vitteül védi a várost, de önmagát a csabító Círcetől megóvni nem tudja. Elszédítő bizony nézésével, öléseivel, csókjaival azt az erős férfit olyan jelenetekben, a melyek elég vadak, szenvedélyesek és lángolóak arra, hogy a közönség figyelmét lekossák, ha a jelenetek tulságosan hosszak is. Mikor a férfit már elkábította, galambpórást küld Feja Dávid alakából Caraffának s jelenti, hogy czélt ért. Itt tehát a szenvedélyek harca a státus akcióval drámailag összefonódik, a mi szintén érdeme a szerzőnek. A galambpórást elfogják s Ráskayné csalafalga nyilvánossá lesz. A tanács ele állítják az asszonyt s a tanácsban Feja Dávid elnököl. De itt Feja Dávid edes anyja maga is megjelenik és hírül adja, hogy fia, Feja Dávid is hálojába került a bűnös asszonynak. Majdnem vádoltát lesz Feja Dávid is. Már-már hóhér kezére jut

az asszony, a mikor Caraffa 4gyui megdörülnek Kassa város kapui előtt. A tanács székürik feltében; nem marad más ott, mint Feja Dávid és Lányi Samu tanácsos. Nincs hát tanács; de ott van Feja Dávid, a főbíró, a ki parancsol A szerelmest sebzett, hazafiságban megförtézt, egy beste asszony által megcsufolt férfit hóhérrá hivat megparancsolja, hogy a némbert tüzzel-vassal hátán megbélyegezzék s kisopruzzák a városból. Ez a jelenet a gyöngé előadás dacára magasan szárnyaló tragikai hanggal színel bővelkedik. Künn a város előtt bombóznak az ágyúk; esattogok a fegyverek; a rémület zavarja utalódiok az egész városban; ijedt arczokkal rohannak a tanácsterembe a tanácsosok, férfiak és asszonyok. De ágyudörjén, a rémület kiáltozásán, a kérésbeadás hangján túl behatól a terembe a némbér verfélyasztó sikoltósa, a kinek hóhérrá vállát a hóhér tüzes bélyegző vasa érinti s a ki gyalázatát viselni fogja egész életét át. Ez a nagy jelenet az egész drámanak határozott tragikai jellegét ad magában nagyszabású, hatalmas, méltó egy igazi drámához.

A mi ezután következik, az már hanyatlás. Tragikai hangban is, a cselekmény lebonyolításában is esést jelent. Caraffa elfoglalja Kassát. Feja Dávidot, Lányi Samut, Feja anyját és feleségét börtönbe hurcoltatja s halálra ítélteti. Ráskayné már ott van Caraffa táborában. Még fölviian a drámai tűz egy percze a szerzőben, a mikor Ráskayné lelki-rajzát adja s hihetővé teszi, hogy ez a némbér akkor válik szerelme Fejába, a mikor az meggyalázta a hóhérré tusásvál. Ilyen asszony mint ez, a ki csupa bűs elemekből áll, képes ilyen szerelemre. Elkönnyörgő Caraffától Feja életét Feja egy percze kísértése jut, hogy elfogadja-e a kegyelmet, de a mikor megtudja, hogy felesége és anyja a császártól amugy is kegyelmet kapott, szétépti, lábával tapodja a kegyelmi levelet. Caraffát arczul akarja verni s így megy a bitóra férfiú gyanánt, a ki meg tud halni.

Hanem Ráskayné drámájával s tragikumával a szerző nem tudott mit tenni. Ézte, hogy a költői igazságszolgáltatást tartozik még, de a leleménye cserben hagyta. Egy paraszt legény hátúról, orvul megrohanja Ráskayné s késsel meggyilkolja. Ez erősen kiábrándított bennünket, mert a költői lelemény kimerülését látuk e jelenetben. A dráma hősnéek bukását elő kell készíteni; bukásának eszköze kell, hogy karakteréből pattanjon ki; abból fejlődjék ki lassankint, láthatóan. De ilyenformán a Deus ex machina hirta segítségül a szerző és erőszakosan, előkészítés nélkül vágta ketté a csomót. Egészen egyre

Nekem úgy tűnik föl s valószínű is, hogy nem csalatkozom, hogy Fényes Samu írói egyenlőségében sok a fölösleg; szóban, kifejezésben, csoportosításban nem tudta meg fejelelni magát annyira, hogy áradozóvá ne legyen. A színházban pedig nem akadt senki, a ki hivatászerűen ezt a fölösleget a drámából kiküszöbölte volna. De megboszható mindez a fölösleg a szerzőnek a szenvedély ama tulsága miatt, a mely hangjában, nyelvezetében megnyilvánul. Tulságunk nevezik azt, mert más kifejezés rendelkezésének nem állt; de ez a kifejezés nem a gúncs kifejezése. A drámában a szenvedély tulsága mindig előnyös. Ez pedig sok van Fényes Samuban. Izzó véronszerpét vet ez a szenvedély drámájára. Olybá tűnik föl, mintha örökös lángok csapkodnának ki a jelenetekből, az izzó, lángoló kohóból, a mely ennek a most feltűnt írónak lelkében tűzreservoir gyanánt el van helyezve. Ez benncsak melegíti a színpadon és a nézőtérben a levegőt, hanem a drámanak bizonyos erőt is ad; vonzó erőt, a mely az író és a közönség közt kapcsolattal és az írónak utat nyit a szívekhez s mindjárt elején rámutatunk arra, hogy nagyszabású vonásokat is ledeztünk föl ebben a drámában, a melyek érdekese és becsese teszik a művet, annál e dekesebbé, minél kevésbé felejtjük, hogy kezdő drámáival van dolgunk.

ben. Kezdő drámáiról első művéről van szó. De a kezdők színvonalát messze túlhaladja. Vannak eszközei, a melyek meglepik a nézőt és bírálóit. És eszközei közt legbecesebb az a heves, szinte szelvésszerű szenvedély, a mely végig vonul az egész dráman, az akción és a nyelvezeten egyaránt. Talán nem csalódunk, ha ennek a kezdőnek jövőt jóslunk a magyar drámairodalomban.

Csak az a baj, hogy az előadás a gyöngök közé tartozott. Kár, hogy a színház nem a régi renomájához híven, úgy látszik, kevés próbát tartott s az eróket nem egészen megfelelőleg illesztette be.

A két főszerepet Pethes Imre és Harasáthy Hermin játszta.

Az előbbi a Feja Dávid szerepével bírkózt meg. Pethes reményekkel jött ehhez a színházhoz, reményeket keltett a közönségben is. Azonban a szerepekre, különösen az ilyen komplikáltakba, bele kell nőnie, nem belecseppenne. Szerépet a szerző nagyszabású vonásokkal ruházta föl, a melyeket Pethes nem tudott megfelelően nagyszabású vonásokkal interpretálni. Akkora férfias erő, tragikai tömörség van ebben a szerepben, hogy a színész félig sem érte el azt. Felferásiga nem elég megragadó, meggyőző, magával ragadó; szenvedélyei nem égnek tüzlángban, mint magában a szerzőben. Ellágyulásában megint észrevettük azt a vonást, a melyet úgy látszik, operákban lírai tenoroktól sajátított el. Az a magyar oroszlán, ha csábítják is és csábításnak enged, épen olyan érteles marad, mint máskor. Ő nem volt érteles. Alakításá egyenetlen, szinte darabos volt. Organuma sem felel meg a magas tragikai követelményeknek. Gyöngösege sok helyt azonnal látható volt. Így támadt azután játéka és szerepe, valamint a szerző intencióit közt szpácium, a melyet nem tudott kitölteni és ez okozta, hogy a megfelelő kontaktust sem találta meg a közönséggel mindig.

Harasáthy Hermin olyan szerephez jutott, a mely a benne rejlt tragikai erőnek tért adott. Tagadhatatlan, hogy van benne tragikai erő, bár az épenesség nem monumentális, vagy olyan kaliberű, a mely a legmagasabb követelményeknek megfelelő volt. Legnagyobb hatást akkor tett, a mikor a harmadik felvonás végén Feja Dávid pellengére állította azt tüzes vassal megbélyegezett, itt azonban sok kifejezése, kitörése határozottan Jászai Mari játéknak kopizása volt és így az eredeti színjárányban maradt. De azért volt elég fokozat játékában, hogy nagy tapsokat váltott ki. A második felvonás nagy csabítás jelenete, a mely amugy is hosszú volt, nem neki

A színházban.

A néposztályban az előadás előtt Szirmai Imre... A néposztályban az előadás előtt Szirmai Imre...

Körök és egyesületek.

A fővárosi demokraták körök este ünnepelték... A fővárosi demokraták körök este ünnepelték...

Tüntetések.

A nemzet ünnepéről a nemzeti színház és a királyi... A nemzet ünnepéről a nemzeti színház és a királyi...

Videken.

A zólyombrezi olvasó- és társaskör fényes ünnep... A zólyombrezi olvasó- és társaskör fényes ünnep...

Nagyszombatban ugy az állami gimnáziumban, mint... Nagyszombatban ugy az állami gimnáziumban, mint...

Selmecbányán a hányász-akadémia ifjúsága szép... Selmecbányán a hányász-akadémia ifjúsága szép...

Titelen az állami polgári és elemi iskolák előző... Titelen az állami polgári és elemi iskolák előző...

Papján márciusi ünnepét nagy lelkesedéssel ünnepelt... Papján márciusi ünnepét nagy lelkesedéssel ünnepelt...

Miköz a református templomban istentisztelet volt... Miköz a református templomban istentisztelet volt...

A képviselőház és március 15-ike.

Az alkotmány helyreállítása óta ma történt először... Az alkotmány helyreállítása óta ma történt először...

EGYHÁZ.

Pável püspök jubileuma. A nagyváradi görög... Pável püspök jubileuma. A nagyváradi görög...

A reformátusok konventje. A magyarországi ev... A reformátusok konventje. A magyarországi ev...

Egyházközi közgyűlés. A dunamelléki ev... Egyházközi közgyűlés. A dunamelléki ev...

A király Budapeston. A király ma sem tett látog... A király Budapeston. A király ma sem tett látog...

Tulajdonj. Pétervárról ma érkezett hírek... Tulajdonj. Pétervárról ma érkezett hírek...

Számbelírás. Számbelírás Pétervárról je... Számbelírás. Számbelírás Pétervárról je...

A bukaresti rendőrség panamája. Bukaresti... A bukaresti rendőrség panamája. Bukaresti...

Regény interjúban. Párisban most sokat... Regény interjúban. Párisban most sokat...

Összevont és anyámmal és a fivérrel... Összevont és anyámmal és a fivérrel...

Újdonások. Lapunk legközelebbi száma március 15... Újdonások. Lapunk legközelebbi száma március 15...

Tisztelettel feltüntetjük azokat a t. előfizetőink... Tisztelettel feltüntetjük azokat a t. előfizetőink...

Előfizetési árak: Egész évre... Nyegyedévre... Egy óra... Előfizetési árak: Egész évre... Nyegyedévre... Egy óra...

Különös figyelembe ajánljuk, hogy hazánk... Különös figyelembe ajánljuk, hogy hazánk...

Személyi hírek. Lippó Szabolcs főherceg... Személyi hírek. Lippó Szabolcs főherceg...

Mary hannoveri hercegnő ma Bécsből... Mary hannoveri hercegnő ma Bécsből...

Margitléány Sándor kormányzó... Margitléány Sándor kormányzó...

Személyi hírek. Lippó Szabolcs főherceg... Személyi hírek. Lippó Szabolcs főherceg...

Mary hannoveri hercegnő ma Bécsből... Mary hannoveri hercegnő ma Bécsből...

Margitléány Sándor kormányzó... Margitléány Sándor kormányzó...

Személyi hírek. Lippó Szabolcs főherceg... Személyi hírek. Lippó Szabolcs főherceg...

Mary hannoveri hercegnő ma Bécsből... Mary hannoveri hercegnő ma Bécsből...

Margitléány Sándor kormányzó... Margitléány Sándor kormányzó...

Személyi hírek. Lippó Szabolcs főherceg... Személyi hírek. Lippó Szabolcs főherceg...

Személyi hírek. Lippó Szabolcs főherceg... Személyi hírek. Lippó Szabolcs főherceg...

Mary hannoveri hercegnő ma Bécsből... Mary hannoveri hercegnő ma Bécsből...

Margitléány Sándor kormányzó... Margitléány Sándor kormányzó...

Személyi hírek. Lippó Szabolcs főherceg... Személyi hírek. Lippó Szabolcs főherceg...

Mary hannoveri hercegnő ma Bécsből... Mary hannoveri hercegnő ma Bécsből...

Margitléány Sándor kormányzó... Margitléány Sándor kormányzó...

Személyi hírek. Lippó Szabolcs főherceg... Személyi hírek. Lippó Szabolcs főherceg...

Mary hannoveri hercegnő ma Bécsből... Mary hannoveri hercegnő ma Bécsből...

Margitléány Sándor kormányzó... Margitléány Sándor kormányzó...

Személyi hírek. Lippó Szabolcs főherceg... Személyi hírek. Lippó Szabolcs főherceg...

